Р Е Ц Е Н З И Я

от

проф. д-р Стела Атанасова Тодорова

професионално направление 3.8 „Икономика“ и 3.7 „Администрация и управление“
член на Научното жури за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Настоящата рецензия е изготвена на основание ***Заповед №599 от 29.09.2026г. на Ректора на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ – Варна***, по откритата процедура за защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление **3.8 „Икономика“**, с която съм определена за член на Научното жури.

Автор на дисертационния труд: ДАНИЕЛА ДИМИТРОВА ПОПНИКОЛОВА

***Тема на дисертационния труд*: „Адаптиране на банковата система към финансиране на устойчиво развитие“**
***Професионално направление*:** 3.8 „Икономика“

Кратко представяне на кандидата

Кандидатът притежава над 14 години професионален опит в банковия сектор, като последователно е заемал позиции с нарастваща управленска и търговска отговорност. Професионалното му развитие включва управление на банков клон, ръководство и мотивиране на екипи, работа с корпоративни клиенти, управление на кредитния риск и развитие на дългосрочни бизнес отношения. Има опит в разработването и реализирането на бизнес проекти, внедряването на иновации, подобряването на клиентското преживяване и участието в програми за развитие на лидерски умения. Професионалните му постижения са

отличени с награди и признания, свързани с търговските резултати и ефективното управление. Натрупаният практически опит, управленските компетентности и участието в разнообразни проекти характеризират кандидата като специалист с изразена ориентация към резултатите и устойчивото развитие на бизнеса.

Обем, структура и формални изисквания на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 217 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиография и 34 приложения. Основният текст на дисертацията е с обем 186 страници и съдържа 9 фигури и 7 таблици. Библиографията включва 189 заглавия, от които 11 на български език и 178 на английски език.

Структурата на дисертационния труд е логически издържана и отразява последователността на научното изследване – от теоретичните постановки и методологическата обосновка до анализа на получените резултати и формулирането на основните изводи. Трудът включва необходимите структурни елементи и като цяло съответства на установените нормативни и вътрешноуниверситетски изисквания за разработване на дисертационен труд**.**

Актуалност и значимост на темата

Актуалността на темата се определя от нарастващото значение на устойчивото развитие и устойчивото финансиране в съвременната икономическа и регулаторна среда. В този контекст банковият сектор има ключова роля за насочването на финансовите ресурси към устойчиви икономически дейности и за интегрирането на екологичните, социалните и управленските фактори в процесите на кредитиране, управление на риска и стратегическо развитие.

Особена значимост придобива изследването на механизмите, чрез които принципите на устойчивото банкиране се прилагат на практика, както и на връзката им с финансовото представяне на кредитните институции. Проблематиката е особено актуална за българския банков сектор, който функционира в условията на засилващи се европейски регулаторни изисквания и необходимост от адаптиране към съвременните модели на устойчиво финансиране.

Научната и практическата значимост на дисертационния труд произтичат от стремежа да се анализира степента на внедряване на Принципите за отговорно банкиране и да се оцени тяхното значение за дейността на кредитните институции в България. Изследването е насочено към актуален научен и практически проблем, свързан с трансформацията на банковия бизнес модел и ролята на финансовия сектор за постигането на целите на устойчивото развитие.

Цел и задачи на дисертационния труд

Целта на дисертационния труд е да се изследва адаптацията на банковия сектор към устойчивото развитие чрез прилагането на Принципите за отговорно банкиране и връзката им с финансовото представяне на банките. За постигането ѝ са формулирани задачи, свързани с теоретичния анализ, изследването на регулаторната среда, разработването и апробирането на методика за оценка и емпиричната проверка на изследваните зависимости.

Обект и предмет на изследването

Обект на изследването е банковият сектор на Република България, а предмет – интегрирането на Принципите за отговорно банкиране в дейността на търговските банки и връзката им с финансовото представяне.

Изследователски въпрос и хипотеза

Основният изследователски въпрос е свързан със степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране и наличието на

зависимост между тяхното интегриране и финансовите резултати на банките. Формулираната хипотеза се проверява емпирично чрез анализ на показатели за рентабилност и ефективност, включително ROA, ROE, NIM и CIR.

Методология на изследването

В изследването са приложени теоретичен анализ, сравнителен анализ и количествени методи за оценка на степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране и връзката им с финансовото представяне на банките. Положително следва да се оцени разработването на авторски индекс (RBII), който позволява систематизиране и количествено измерване на интеграцията на принципите в банковата дейност. Чрез корелационен и иконометричен анализ е изследвана зависимостта между индекса и основните показатели за рентабилност и ефективност. Използваният методически подход съответства на поставените цел и задачи на дисертационния труд.

Структура и ограничения на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в три глави, които последователно разглеждат теоретичните основи на устойчивото банкиране, международната и европейската регулаторна рамка и практическото приложение на принципите за отговорно банкиране в България. В първа глава са представени основните теоретични постановки, във втора – институционалните и регулаторните механизми за устойчиво финансиране, а в трета е разработен и апробиран авторски индекс за оценка на прилагането на Принципите за отговорно банкиране и е изследвана връзката им с финансовото представяне на банките.

Като основно ограничение може да се посочи обхващането на две търговски банки за периода 2019–2025 г., обусловено от достъпността и съпоставимостта на публичните данни. Това ограничава възможностите за

по-широко обобщаване на резултатите, но не намалява значението на разработения методически подход.

Съдържателна характеристика на дисертационния труд

Първа глава разглежда теоретичните основи на устойчивото развитие, устойчивото финансиране и отговорното банкиране, като извежда значението на Принципите за отговорно банкиране за трансформацията на банковата дейност.

Втора глава анализира международната и европейската институционална и регулаторна рамка за устойчиво финансиране, включително ролята на Европейската инвестиционна банка за подкрепа на устойчивия преход.

Трета глава е посветена на емпиричното изследване на българския банков сектор. Разработен и апробиран е авторският индекс RBII за количествена оценка на прилагането на Принципите за отговорно банкиране, чрез който е извършен сравнителен анализ на две търговски банки и е изследвана връзката между прилагането на принципите и финансовото им представяне.

В заключението са обобщени основните резултати от теоретичното и емпиричното изследване, като е откроен приносът на авторския индекс RBII за оценка на степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране. Установени са различия между изследваните банки по отношение на интегрирането на принципите, но не са получени достатъчно статистически основания за потвърждаване на пряка зависимост между тяхното прилагане и финансовото представяне. Изводите са съобразени с ограниченията на емпиричния анализ и очертават възможности за бъдещи изследвания на дългосрочните ефекти на устойчивото банкиране.

Оценка на приносите

Приемам по същество посочените от докторанта приносни моменти, като ги групирам и оценявам по следния начин:

1. Научни приноси

- Изградена е интегрирана теоретична рамка за изследване на отговорното банкиране в контекста на устойчивото развитие.
- Систематизирани и анализирани са международната и европейската регулаторна рамка за устойчиво финансиране и ролята на Европейската инвестиционна банка.

Оценка на рецензента: Приносите имат теоретико-аналитичен характер и осигуряват основата на изследването. Научната им новост се определя от степента на авторската интерпретация и надграждане на съществуващите знания.

2. ***Научно-приложни приноси***

- Разработен и апробиран е авторски индекс RBII за количествена оценка на прилагането на принципите за отговорно банкиране.
- Индексът е приложен за сравнителна оценка на две български банки.
- Изследвана е връзката между прилагането на принципите за отговорно банкиране и финансовото представяне на банките.

Оценка на рецензента: Най-съществен принос е разработването и апробирането на авторския индекс RBII, който позволява количествена оценка и сравнителен анализ на степента на интегриране на Принципите за отговорно банкиране. Приложението му към две български банки установява различия в степента на тяхното интегриране. Регресионният анализ не установява статистически значима връзка между периода след приемането на принципите и финансовите показатели за обединената извадка, като резултатите следва да се интерпретират с оглед на ограничения емпиричен обхват на изследването.

В заключение, считам, че приносите отразяват основните резултати на дисертационния труд, като откроявам разработването и апробирането на RBII като негов основен научно-приложен принос.

Оценка на публикациите по дисертационния труд

По дисертационния труд са представени три публикации, от които една статия в научно списание и два доклада, представени на международни научни конференции.

Публикациите съответстват на тематиката на дисертационния труд и отразяват основните направления на изследването, свързани с устойчивото банкиране, регулаторната рамка и оценката на прилагането на принципите за отговорно банкиране.

По представените показатели кандидатът покрива минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. По група Г са отчетени 30 точки при изискуеми 30 точки.

Автореферат

Авторефератът е изготвен в съответствие с изискванията за структура и съдържание. Той представя в синтезиран вид основните положения и резултати от дисертационния труд, като ясно отразява целта, задачите, методологията и постигнатите резултати. Формулираните научни и научно-приложни приноси съответстват на съдържанието на дисертационното изследване. Като член на научното жури приемам посочените приноси и считам, че те са обосновани от проведеното изследване.

Въпрос към докторанта

Какви са основните ограничения на разработения индекс за оценка на прилагането на Принципите за отговорно банкиране и доколко той може да бъде приложен при сравнителен Анализ на банки в различни държави?

Заключение

Въз основа на анализа на представения дисертационен труд, автореферата, научните публикации и постигнатите резултати, както и на

съответствието им с нормативните изисквания и академичните стандарти за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, считам, че дисертационният труд притежава необходимите качества за присъждане на тази степен.

Изследването се отличава с актуалност на проблематиката, научна и методологическа обоснованост и практически насочени резултати в областта на устойчивото банкиране. Формулираните научни и научно-приложни приноси отразяват постигнатото в рамките на изследването, включително разработването на индекс за оценка на степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране и анализа на институционалната и регулаторната рамка на устойчивото банкиране в Европейския съюз и България.

Въз основа на цялостната ми положителна оценка на представения дисертационен труд **предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на ДАНИЕЛА ДИМИТРОВА ПОПНИКОЛОВА образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“.**